

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru týkající se návrhu na Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění Rozhodnutí 2000/819/ES o víceletém programu pro podniky a podnikání, zvláště pro malé a střední podniky (2001–2005)

(COM(2003) 758 konečné znění 2003/0292 (COD)).

(2004/C 302/02)

Dne 23. prosince 2003 se Rada rozhodla na základě článku 95 Smlouvy o založení Evropského společenství konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor v otázce návrhu na Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění Rozhodnutí 2000/819/ES o víceletém programu pro podniky a podnikání, zvláště pro malé a střední podniky (2001–2005)

Sekce pro jednotný trh, výrobu a spotřebu, která byla zodpovědná za přípravu práce výboru na tomto tématu, přijala své stanovisko dne 9. června 2004. (Zpravodajem byl pan DIMITRIADIS).

Na svém 410. plenárním zasedání ve dnech 30. června a 1. července 2004. (zasedání ze dne 30. června 2004) přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko počtem 140 hlasů pro 1 hlas proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Předmluva

1.1 EU se před i po stanovení lisabonských cílů potýkala a stále potýká s: (1) vážnými problémy z hlediska konkurenceschopnosti a modernizace evropských podniků, zvláště malých a středních, (2) závažnou neefektivností a zbytečnou byrokracií státních úřadů při podpoře podnikání, (3) nedostatkem koordinace mezi orgány zastupujícími malé a střední podniky, státními úřady a Komisí při podpoře podnikání, (4) nedostatkem koordinace mezi národními politikami na podporu malých a středních podniků, (5) absencí zásadní dlouhodobé strategie pro malé a střední podniky v členských státech, (6) vážnými problémy z hlediska finanční podpory pro podniky (zvláště malé a střední) od bankovního sektoru a spekulativního kapitálu, (7) vysokými náklady na půjčky způsobenými malou velikostí malých a středních podniků a zvýšeným rizikem a (8) neexistencí stálé politiky v oblasti malých a středních podniků.

1.2 EU uznává, že zatímco jednotný trh byl dokončen z hlediska legislativy a pravidel, malé a střední podniky úplně nepřijaly současný systém a jeho potenciální výhody a tohoto potenciálu plně nevyužívají.

1.3 EU vede tuhý boj s mezinárodní konkurencí, s velkým hospodářským a politickým vlivem USA⁽¹⁾, které dosáhly velmi vysoké konkurenceschopnosti a produktivity, a s Japonskem, zeměmi jihovýchodní Asie⁽²⁾ a vzrůstajícími ekonomikami jako je Čína, Indie a Brazílie.

(1) Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: „Akční plán: Evropský podnikatelský program“, COM(2004) 70 fin, 11.2.2004.

(2) Pracovní dokument pracovníků Komise: „Zpráva o evropské konkurenceschopnosti 2003“, SEC(2003) 1299, 12.11.2003.

1.4 Nejvýznamnějším sociálním a hospodářským problémem, před kterým stojí EU, je nezaměstnanost. EU si vytyčilo za svůj prvotní cíl vytvoření nových pracovních míst, zvláště v malých a středních podnicích, které tvoří naprostou většinu evropských společností.

1.5 EU vyvíjí nesmírné úsilí k podpoře výzkumu a technologií, neboť si uvědomuje, že zlepšení v těchto oblastech je jediným způsobem, jak zaručit rozvoj a pokrok, ale navrhovaná strategie nepřináší vždy očekávané výsledky díky nedostatku pružných mechanismů a díky regulačním opatřením, které podporují byrokracii, snižují efektivitu a způsobují nežádoucí průtahy.

1.6 V reakci na výše uvedené skutečnosti, položilo zasedání Rady v Amsterdamu (červen 1997) a zvláštní Summit o zaměstnanosti (listopad 1997 v Luxembourg) základy Iniciativy pro růst a zaměstnanost, zatímco Rada ministrů – s rozhodnutím 98/347/ES⁽³⁾ a 2000/819/ES⁽⁴⁾ – položila základy organizované a trvalé podpory pro evropské podnikání společně se specifickými programy pro vytváření pracovních míst.

2. Úvod

2.1 Cíle

Cílem programu je podporovat vytváření pracovních míst a zakládat a rozvíjet inovativní malé a střední podniky tak, jak stanoví doporučení Komise 96/280/ES, a to prostřednictvím zvýšení dostupných finančních zdrojů a následného zvýšení investic do malých a středních podniků.

(3) Rozhodnutí Rady 98/347/ES týkající se opatření finanční pomoci pro inovativní malé a střední podniky vytvářející pracovní místa – iniciativa pro růst a zaměstnanost – Úř. věst L 155, 29.5.1998.

(4) Rozhodnutí Rady 2000/819/ES týkající se víceletého programu pro podniky a podnikání, zvláště malé a střední podniky (2001–2005).

2.1.1 Důvod pro podporu malých a středních podniků je ten, že bylo prokázáno, že snadněji vytvářejí nová pracovní místa, neboť se dobře přizpůsobují měnícím se tržním podmínkám, snadno se rozhodují a rychleji realizují nové požadavky na podniky. Navíc jsou to často malé a střední podniky, které mají největší problémy se založením (díky byrokracii a nedostatku finančních zdrojů), podporou inovativních projektů (díky nemožnosti získat finance od bank, v nových členských státech pak díky neexistenci bankovního systému schopného poskytnout podobné finanční zdroje) a posílením mezinárodní spolupráce.

2.2 Popis – rozsah programu

Program se skládá ze tří plánů: (i) plánu rizikového kapitálu (Spouštěcího mechanismu ETP⁽¹⁾), provozovaného Evropským investičním fondem (EIF), (ii) plánu finanční podpory na podporu vytváření nadnárodních společných podniků mezi malými a středními podniky v EU (Společný evropský podnik – SEP) provozovaného Komisí a (iii) a garančního plánu (Garanční prostředek pro malé a střední podniky) provozovaného EIF.

2.2.1 Rozpočet na program byl stanoven na 432,56 milionů eur, z toho 168 milionů eur bylo vyčleněno na rozběh ETP, 57 milionů eur na SEP a 198,56 milionů eur na Garanční prostředek pro malé a střední podniky. Díky velkému zájmu o Garanční prostředek pro malé a střední podniky bylo z plánu SEP přesunuto 30,56 milionů eur na tento plán. Do 29. května 2002 neboli do konce období určeného pro předání rozpočtových prostředků přidělil EIF veškeré počáteční rozpočtové prostředky pro Spouštěcí mechanismus ETP a Garanční prostředek pro malé a střední podniky. U plánu SEP bylo k dispozici celkem 14,5 milionu eur pro realizaci různých projektů.

2.2.2 Plán rizikového kapitálu (Spouštěcí mechanismus ETP) podporuje investice rizikového kapitálu do malých a středních podniků, zvláště během rozběhu a počátečních fází rozvoje, a do inovativních malých a středních podniků, a to prostřednictvím investic do fondů specializujících se na rizikový kapitál.

2.2.2.1 V rámci Společného evropského podniku (SEP) poskytuje EU finanční příspěvky malým a středním podnikům ke zřízení nových nadnárodních společných podniků v EU.

2.2.2.2 V rámci Garančního prostředku pro malé a střední podniky poskytuje EU finanční prostředky na pokrytí nákladů EIF na záruky a protizáruky poskytnuté s cílem podpořit zvýšení půjček inovativním malým a středním podnikům. Toho

(¹) ETP: Evropský technologický prostředek, ustanovený Evropskou investiční bankou (EIB) s cílem vytvářet rizikový kapitál pro malé a střední podniky v oblasti rozvinutých technologií poskytovaním investičních prostředků prostřednictvím stávajících fondů rizikového kapitálu.

se dosahuje zvýšením kapacity garančních plánů fungujících v členských státech a týká se to jak nových, tak stávajících programů. Tento prostředek pokrývá část ztrát, ke kterým dochází v rámci záruk, až do předem stanovené výše, se zvláštním důrazem na financování nehmotných aktiv malých a středních podniků.

3. Dopad programu

3.1 Podle zprávy Komise⁽²⁾ využilo do června 2002 program v jeho části Spouštěcí mechanismus ETP přibližně 206 malých a středních podniků z oblasti rozvinutých technologií (biotechnologie/vědy o životě a informační technologie), které rovněž dosáhly velmi pozitivních výsledků z hlediska tvorby pracovních míst. Garanční prostředek pro malé a střední podniky podpořil 112 000 menších podniků, což zvýšilo zaměstnanost o více než 30 %, zatímco SEP podpořil nejméně žádostí (bylo přijato pouze 137 žádostí).

4. Postřehy

4.1 Zpráva Komise⁽³⁾ o těchto třech plánech je založena na velmi malém vzorku podniků, což znamená, že u přijatých závěrů existuje vysoká pravděpodobnost statistických i faktických chyb.

4.2 Během čtyřletého období od r. 1998 (počáteční rok) do r. 2002 (rok hodnocení) využilo Spouštěcí mechanismus ETP přibližně 206 malých a středních podniků. EHSV považuje toto číslo za nízké v porovnání s výsledky podobných iniciativ v USA, kde došlo k nárůstu zakládání malých a středních podniků a rozkvětu podnikání na základě podobných opatření podporovaných vysoce rizikovým kapitálem. V rámci SEP bylo založeno pouze 31 nadnárodních společných podniků a vytvořeno 252 nových pracovních míst, což je výsledek, který nespůlnil původní očekávání. Výsledky Garančního prostředku pro malé a střední podniky jsou považovány za dobré.

4.3 Předpovědi obsažené ve zprávě, které se týkají tvorby pracovních míst v podporovaných podnicích, jsou založeny na starších údajích (2001 až pol. 2002) a nelze je považovat za přiměřené pro tyto tři plány.

4.4 EHSV nemá konečné, konkrétní a úplné údaje o vytvoření nových pracovních míst (1998-2003), což velice znesnadňuje vyhodnocení dané situace a předložení postojů a závěrů. EHSV nicméně znovu poukazuje na svůj zvláštní zájem na úsilí vytvářet pracovní místa a vyzývá Komisi, aby po úpravách víceletého programu toto učinila svoji nejvyšší prioritou.

(²) Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě – COM(2003) 758 final, z 8.12.2003.

(³) Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě – COM(2003) 758 final, z 8.12.2003.

4.5 Vysoce rizikové investice jsou zásadním předpokladem pro podporu inovativních myšlenek, které se transformují do podnikatelských aktivit a ústí v úspěšné investiční projekty. Fenomenální úspěch některých podniků jako je tento vyvážá neúspěch jiných inovativních podniků, které se na trhu neuchytily.

4.6 Program naprosto ignoruje tradiční ekonomiku. Tím, že se neustále odvolává na inovativní aktivity, vylučuje možnost přístupu tradičních malých a středních podniků k finančním prostředkům. Inovace jsou velmi významným nástrojem modernizace hospodářství a podpory konkurenceschopnosti. Je však třeba zdůraznit, že: (a) evropské podniky riskují permanentní ztrátu podílu na trhu ve prospěch dovozců výrobků tradičních odvětví z třetích zemí, kde jsou nízké náklady, (b) pokud nebude poskytnuta podpora tradičním malým a středním podnikům, existuje riziko, že v obchodě a distribuci dojde k vytvoření oligopolů, což bude mít dopady na celý výrobní proces a přinese čistou ztrátu pracovních míst.

4.7 Základními předpoklady pro zapojení malých a středních podniků do příslušných programů je snížení byrokracie prostřednictvím zřízení pracovišť odpovědných za realizaci veškerých postupů a odstranění nadbytečných dokumentů prostřednictvím používání moderních technologií.

5. Závěry

5.1 EHSV podporuje změny rozhodnutí 2000/819/ES navrhované Komisí.

5.2 Výbor souhlasí s názorem Komise, že plný dopad tří uvedených nástrojů financování lze vyhodnotit pouze po delší době, ale domnívá se, že od jejich zavedení již uplynulo dost času k tomu, aby bylo možno si učinit závěry z hlediska určitých úprav, a že v současné silně konkurenční globalizované ekonomice je čas rozhodující, neboť podnikatelské trendy a výhledy se neustále mění.

5.3 EHSV si uvědomuje, že během let 2001 a 2002 bylo mezinárodní podnikatelské prostředí nepříznivé a že v EU existovalo pouze omezené množství rizikového kapitálu a velké banky se zdráhaly půjčovat malým a středním podnikům. V r. 2002 v Evropě podstatně stoupla poptávka po zárukách, neboť velké banky začaly požadovat další jištění vzhledem k vysokému riziku a vysokým nákladům spojeným s poskytováním půjček. V této situaci pokládá EHSV uvedené nástroje, zvláště garanční prostředek a spouštěcí mechanismus, i nadále za velice důležité. Rovněž navrhuje posílení spolupráce se specializovanými malými bankami, které pracují hlavně s malými a středními podniky a mají pružné komunikační systémy.

5.4 EHSV podporuje projekty v rámci uvedených tří plánů a uznává jejich nutnost. Považuje nicméně proces, kterým malé a střední podniky získávají přístup k těmto nástrojům, za obtížný, byrokratický a nepružný, neboť podniky mají často velké problémy se získáním informací a s vnitřními postupy.

5.5 EHSV považuje Garanční prostředek pro malé a střední podniky za zvláště užitečný nástroj a vyzývá k tomu, aby byl podstatně zvýšen objem finančních prostředků určený pro tento nástroj a vyvinuto veškeré úsilí k tomu, aby do něj byly zahrnuty ty země, které z něj byly dosud vynechány (Recko, Irsko a Lucembursko).

5.6 EHSV podporuje úsilí rozšířit garanční prostředek vzhledem k přistoupení nových členských států, ve kterých existují tisíce malých a středních podniků, které nemají přístup k bankovním půjčkám a nejsou tak schopny efektivně investovat a vytvářet nová pracovní místa.

5.7 EHSV se domnívá, že rozpočet programu by měl být přezkoumán vzhledem k pokrytí potřeb nových členských států. Současný rozpočet byl vypracován pouze pro 15, nikoli 25 členských států a noví členové budou mít rozhodně větší potřeby.

5.8 EHSV vyzývá Komisi, aby podnikla nezbytné kroky k další podpoře Spouštěcího mechanismu ETP, neboť je to významný nástroj k vytváření inovativních malých a středních podniků a podpoře vysoce rizikových podnikatelských aktivit, které jsou nutné pro rozvoj výzkumu a technologií, a stejně tak i dalších investičních projektů pro malé a střední podniky, které nespádají do oblastí rozvinutých technologií, ale jsou zajímavé z podnikatelského hlediska a musí mít přístup ke všem zdrojům finančních prostředků a nástrojů. Z tohoto důvodu výbor navrhuje, aby:

- a) byly poskytnuty záruky všem právním formám společností bez ohledu na jejich druh činnosti,
- b) byly poskytnuty finanční prostředky prostřednictvím Spouštěcího mechanismu ETP všem typům společností,
- c) byla poskytnuta větší podpora inovativním, vysoce rizikovým iniciativám,
- d) ve všech případech došlo k progresivnímu nárůstu počátečního kapitálu (ETP) na základě pracovních míst nebo nárůstu zaměstnanosti a inovací,
- e) se bankovní systém zapojil do šíření informací a podpory finančních a garančních programů,
- f) byla zvážena možnost sjednání výše úrokové míry pro společnosti účastnící se programu na základě centrální dohody mezi garančním prostředkem a bankami,
- g) byla zvážena možnost podpory národních iniciativ prostřednictvím záručního prostředku.

5.9 EHSV se domnívá, že zdroje soukromého i veřejného kapitálu dostupné v EU pro výzkum a rozvoj technologií jsou nedostatečné z hlediska pokrytí větších potřeb malých a středních podniků v odvětví informatiky, nových technologií a biotechnologií. Výbor vyzývá, aby byly nalezeny podstatně větší finanční zdroje k pokrytí těchto potřeb.

5.10 Tam, kde je to nutné, by se měly zvážít, vyhodnotit a použít rychlé a pružné systémy, které byly velmi úspěšně zřízeny a provozovány v USA. Rovněž by se měl rozšířit prostor pro spolupráci s fondy specializujícími se na rizikový kapitál, kdekoli a kdykoli existuje investiční zájem.⁽¹⁾ EHSV vyzývá Komisi, aby vyvinula iniciativu v této záležitosti.

5.11 EHSV se domnívá, že je třeba vyvinout více úsilí k informování malých a středních podniků o existenci a fungování garančního prostředku a najít lepší způsob přístupu k EIF a EIB a komunikace s těmito institucemi. Provedený průzkum ukázal, že většina malých a středních podniků neví, že EU pro ně zřídila formální systém podpory. Z tohoto důvodu je nutné přímo zapojit podnikatelské organizace (obchodní komory, obchodní svazy, organizace malých a středních podniků atd.), aby se zlepšilo poskytování informací, aby komunikace s malými a středními podniky byla přímější a účinnější a aby se rychleji řešily praktické problémy, které vznikají při realizaci programu.

5.12 EHSV se domnívá, že brzy po přistoupení nových členských států je třeba provést zvláštní vyhodnocení, aby bylo možno určit zájem o prostředky, neboť i když se ví o problémech, které se v současné době vyskytují v přístupujících zemích, je jisté, že: a) se ukáže, že skutečná situace je ještě méně příznivá, než jak se udává, b) bude třeba značné podpory, kterou nelze nyní odhadnout, a c) bude třeba určitého období úprav, které bude představovat vážné riziko pro malé a střední podniky.

5.13 EHSV souhlasí s návrhem Komise ukončit brzy program SEP vzhledem k jeho současné kritizované struktuře. EHSV by nicméně rád zdůraznil, že i nadále podporuje nadnárodní společné podniky, neboť se domnívá, že existuje značná mezera v nadnárodních projektech a podnikatelských aktivitách v EU a že je třeba odstranit hranice pro podnikání v Evropě.

5.14 Rovněž bude nutné zvážít možnost opětovného zavedení programu SEP nebo programu založeného na podobném principu, pokud se po rozšíření vyskytnou možnosti vytváření nadnárodních podniků v rámci EU a EHP. Z tohoto důvodu by měla existovat politika na podporu nadnárodních podniků mezi

malými a středními podniky, aby bylo možno dosáhnout tohoto významného cíle bez nadbytečné byrokracie, která zatěžuje program SEP a byla důvodem jeho neúspěchu.

5.15 EHSV se domnívá, že po zkušenostech získaných ze Šestého rámcového programu pro výzkum a rozvoj technologií by měly být opět zavedeny programy v malém měřítku pro malé a střední podniky, neboť takovéto programy nejsou v současné době součástí koncepce víceletého programu.

5.16 EHSV uznává, že realizace programů financování na nižší úrovni je spojena s velkými administrativními náklady a že z tohoto důvodu existuje tendence je podstatně omezit. Výbor nicméně upozorňuje, že omezení takovýchto programů znemožňuje přístup malým a středním podnikům, které nemohou čerpat z programů financování na vysoké úrovni. Z těchto důvodů souhlasí EHSV s Evropským parlamentem a naléhavě žádá Komisi, aby byla zvláště opatrná při omezování nebo rušení těchto programů, zvláště proto, že očividně vyhovují současným potřebám malých a středních podniků. Výbor se domnívá, že Komise musí za tímto účelem spolupracovat s podnikatelskými organizacemi.

5.17 EHSV považuje Evropskou chartu pro malé podniky přijatou na zasedání Evropské rady ve Feiře (19. června 2002) za zvláště významnou iniciativu a vydal mnoho stanovisek týkajících se této záležitosti. Výbor znovu zdůrazňuje nutnost realizovat ustanovení této charty v praxi na základě jasných právních předpisů.

5.18 EHSV podporuje cíle financování stanovené v příloze I (popis oblastí činnosti) pro Garanční prostředek pro malé a střední podniky (Příloha I, bod 4(a)(i)), ale domnívá se, že by mohly být dále rozšířeny po seriózním a pokračujícím dialogu s organizacemi zastupujícími malé a střední podniky (např. systémy kvality, studie o životním prostředí, studie kvality, technická a technologická podpora, převod technologií).

5.19 EHSV se domnívá, že Komise musí podniknout rozhodnější a účinnější kroky k posílení inovativních malých a středních podniků a snížit míru byrokracie v programech (např. odstranit nadbytečné dokumenty, urychlit procedury atd.), neboť to má negativní důsledky a způsobuje zbytečné prodloužení.

5.20 EHSV vítá obecnou podstatu programů a doufá, že budou i nadále podporovány a vylepšovány.

Brusel, 30. června 2004.

Prezident

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Roger BRIESCH

⁽¹⁾ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o realizaci akčního plánu pro rizikový kapitál, COM(2002) 563, 16.10.2002.